

PAREX LIETIŠKĀS AKTIVITĀTES INDEKSS

LATVIJAS UZŅĒMĒJU APTAUJA

Atskaite

2004. gada marts

SATURA RĀDĪTĀJS

Pētījuma tehniskā informācija	3
Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula	5
Terminu skaidrojums	6
Galvenie secinājumi	7
Atskaites analītiskā daļa	15 - 30
1. Salīdzinošie tagadnes un nākotnes vērtējumi par ekonomisko situāciju valstī, nozarēs un uzņēmumos.....	16
2. Latvijas iedzīvotāju ekonomiskā stāvokļa izmaiņas.....	25
Atskaites tehniskā daļa	31
1. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, šobrīd salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem?	
1.1. Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	32
1.2. Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē.....	33
1.3. Konkurence Jūsu nozarē	34
1.4. Jūsu uzņēmuma apgrozījums	35
1.5. Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	36
1.6. Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	37
1.7. Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	38
1.8. Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	39
2. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, nākamajos 6 mēnešos...	
1.1. Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	40
1.2. Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē.....	41

1.3. Konkurence Jūsu nozarē	42
1.4. Jūsu uzņēmuma apgrozījums	43
1.5. Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	44
1.6. Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	45
1.7. Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	46
1.8. Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	47
3. Kā, Jūsprāt, pēdējā gada laikā ir mainījies Latvijas iedzīvotāju ekonomiskais stāvoklis?	48
Aptaujas anketa	51

LATVIJAS UZŅĒMĒJU APTAUJAS TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas uzņēmumi
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	750 respondenti
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	750 respondenti
IZLASES METODE	Kvotu izlase pēc uzņēmēju datu bāzes no CSP, www.zl.lv un www.118.lv
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Telefonintervijas, WEB intervijas
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	8.03.2004 līdz 26.03.2004

MĒRĶA GRUPAS	Uzņēmumi atbilstoši NACE kodiem	Plānotās kvotas	Sasniegtās kvotas
	A02	14	14
	B	2	2
	C	2	2
	D	124	124
	E	25	25
	F	59	59
	G	165	165
	H	11	11
	I	128	128
	J	42	42
	K	83	83
	M	38	38
	N	23	23
	O	34	34
	Kopā	750	750

Intervētāju skaits	13
Realizēto telefoninterviju skaits	736
Vidējais intervijas ilgums	7.00 min.
Garākais intervijas ilgums	23.00 min.
Īsākais intervijas ilgums	1.00 min.
Kopējais nerespondences skaits	795
Realizēto WEB interviju skaits	14

Nerespondences iemesli:	Skaits	Procentuālais īpatsvars (%)
Līnija ir aizņemta, neviens neatbild	184	19,4
Persona nevēlas piedalīties šajā aptaujā	272	28,7
Telefona numurs neeksistē	105	11,1
Telefona numurs ir mainīts	4	0,4
Privātpersonas telefona numurs (dzīvoklis)	60	6,4
Persona neatbilst mērķa grupai; nenosakāma kļūda	84	8,9
Atzvanišanas (sarunātas) zvanīšanas brīdī bijis aizņemts telefons	3	0,3
Pārtraukta intervija (intervijas laikā, respondents ir atteicies to turpināt)	83	8,7
Neaizpildītas WEB aptaujas nezināmu iemeslu dēļ	153	16,1
Kopā	948	100

Pētījums/ projekts: Parex uzņēmēju aptauja

Reģions	Skaitis	Procentuālais Īpatsvars (%)
Rīga	430	57.3
Vidzeme	98	13.1
Kurzeme	86	11.5
Zemgale	65	8.7
Latgale	71	9.5
Kopā	750	100

Projekta vadītāja	Dace Cālīte
Projekta vadītājas asistente	Diāna Skudra
Aptauju vadītāja	Ilze Grase
Datu masīva veidotāja	Saiva Brežinska

TERMINU SKAIDROJUMS

IZLASE

Latvijas uzņēmēji dažādas tautsaimniecības nozarēs (nozaru kvotas izveidotas balstoties uz to īpatsvaru veidojot LR IKP)

NACE kods – kods, pēc kura uzņēmums reģistrēts Centrālā Statistikas pārvaldē

NOZARE:

Industrijas nozares NACE kodi: A, B, C, D

Pakalpojumu nozares NACE kodi: E, H, I, K, M, N, O

Būvniecības nozares NACE kodi: F

Tirdzniecības nozares NACE kodi: G, J

APGROZĪJUMS

Uzņēmuma finansiālais apgrozījums pēdējā finanšu gada laikā

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Pilsēta – Republikas 6 lielākās pilsētas (Jelgava, Daugavpils, Jūrmala, Ventspils, Rēzekne, Liepāja)

Rajonu centri – citas Latvijas Republikas nozīmes pilsētas

Mazpilsētas

Pagasts/ lauki

DARBINIEKU SKAITS UZŅĒMUMĀ

Kopējais uzņēmumā nodarbināto personu skaits

STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma *statistiskās kļūdas* varbūtība. Analizējot un interpretējot pētījumā iegūtos rezultātus, to vajadzētu ņemt vērā. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par *nenozīmīgām*.

Statistiskā kļūda tiek aprēķināta pēc sekojošās formulas:

$$SK = q \times \sqrt{\pi \times (100 - \pi) / n}$$

kur :

SK - statistiskā kļūda

q - koeficients, kas pie 95% varbūtības ir vienāds ar 1.96

π - pētījumā iegūtais respondentu atbilžu procentuālais sadalījums

n - respondentu skaits

Lai ērtāk un ātrāk+ noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir lietderīgi izmantot statistiskās kļūdas novērtēšanas tabulu.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA (ar 95 % varbūtību)

Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	Respondentu skaits [N] =															
	50	75	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1500	2000
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	2.9	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar 95% varbūtību.

Piemēram, ja pētījuma rezultātā no visiem aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem (respondentu skaits n = 1000) tiek iegūta mērķa grupa 12.0%, kas pauž apstiprinošu attieksmi pret spriedumu vai izteikumu "X", tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 2.0% robežās. No tā izriet, ka mērķa grupa, kura identificē sevi ar spriedumu vai izteikumu "X" ir no 10.0% līdz 14.0%.

GALVENIE SECINĀJUMI

Ievads

2004. gada martā tika veikts pirmais Latvijas uzņēmēju pētījums, kura mērķis bija noskaidrot Latvijas ekonomiskā stāvokļa, dažādu tautsaimniecības nozaru vērtējumu tagadnē (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) un situācijas prognozes nākotnē (tuvākajos 6 mēnešos). Pētījuma mērķis ir izveidot vienotu rādītāju (PAREX lietišķās aktivitātes indeksu (turpmāk tekstā PLAI)), kas nākotnē ļaus novērtēt izmaiņas uzņēmēju viedokļos par ekonomisko stāvokli Latvijā.

Šāda veida aptauju paredzēts veikt katru ceturksni, katru reizi sniedzot iespēju izveidot PLAI un novērot tā iespējamās izmaiņas.

Katrā jautājumā tika izveidots īpašs Latvijas uzņēmēju noskaņojuma apakšindekss, kas tika iegūts reizinot respondentu atbildes ar īpašiem koeficientiem (skat. tabulu). Šī indeksa kalkulācijas pamatprincips ir sekojošs: atbilžu skaits „*samazinājās/ samazināsies*” tika reizinātas ar 0; „*nedaudz samazinājās/ nedaudz samazināsies*” – ar 25; „*nemainījās/ nemainīsies*” – ar 50; „*nedaudz pieauga/ nedaudz pieaugs*” – ar 75, savukārt atbildes „*pieauga/ pieaugs*” tika sareizinātas ar 100. Iegūtie dati katrā jautājumā tika izdalīti ar respondentu skaitu, kuri snieguši konkrētu vērtējumu (neņemot vērā atbildes „*nezinu/ grūti pateikt*”).

Lai aprēķinātu Parex lietišķās aktivitātes indeksu (PLAI), apakšindeksiem tika piešķirti īpaši svāri atkarībā no to nozīmības un objektivitātes uzņēmēju vērtējumos. Pēc tam šo indeksu summas (gan nākotnes, gan tagadnes) tika saskaitītas un izdalītas ar 2, tādējādi iegūstot vienotu PLAI indeksu.

Īpat svars		Apakšindekss tagadnē ⁱ	Svērtais indekss tagadnē ⁱⁱ	Apakšindekss nākotnē	Svērtais indekss nākotnē
0.1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	51.85	5.18	58.94	5.89
0.1	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	51.46	5.15	59.26	5.93
0.075	Konkurence Jūsu nozarē	64.12	4.81	64.08	4.81
0.175	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	53.60	9.38	59.33	10.38
0.15	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	50.75	7.61	54.86	8.23
0.1	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	50.38	5.04	55.35	5.53
0.15	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	51.34	7.70	55.74	8.36
0.15	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	53.41	8.01	55.60	8.34
			Tagadnes indekss Σ 52.88		Nākotnes indekss Σ 57.47

ⁱ Atbildes reizinātas ar koeficientu 0, 25, 50, 75 vai 100 (tas pats attiecas uz apakšindeksu nākotnē)

ⁱⁱ apakšindekss tagadnē reizināts ar attiecīgo svaru (tas pats attiecas uz apakšindeksu nākotnē)

Ja indekss (tāpat kā apakšindeksi) ir virs 50, tas liecina par zināmu optimismu (uzlabojās/ uzlabosies, palielinājās/ palielināsies) konkrētā jautājuma (vai vispārējās situācijas) vērtējumā, savukārt, ja tas nesasniedz 50 robežu, tad iespējams runāt par zināmu pesimismu (samazinājās/ samazināsies, pasliktinājās/ pasliktināsies).

Saskaņā ar aptaujas datiem nevienā no izvirzītajiem jautājumiem (pavisam tādi ir 8) apakšindekss nav zem 50 robežas gan tagadnes, gan nākotnes situācijas vērtējumā. Tāpat var teikt, ka Latvijas uzņēmēji prognozē visu veidu aktivitāšu pieaugumu (vidējais nākotnes apakšindekss ir lielāks nekā tagadnes) dažādās sfērās (gan finansiāli, gan cilvēkresursu, gan investīciju, gan konkurences ziņā).

Parex lietišķās aktivitātes indekss (PLAI)

Pētījuma pamatzdevums bija iegūt vienotu indeksu, kas norādītu uz Latvijas uzņēmēju ekonomiskā stāvokļa vērtējumu Latvijā. Šī indeksa aprēķināšanas metode aprakstīta galveno secinājumu ievaddaļā. Tā kā šis ir pirmais šāda veida pētījums, tad uz patreizējo brīdi nav iespējams salīdzināt indeksa iespējamās izmaiņas.

PLAI martā

PLAI (Tagadnes indeksu Σ 52.88 + Nākotnes indeksu Σ 57.47)/2	55.18
---	--------------

Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī (grafiks 1 un 2)

Vērtējot vispārējo ekonomisko aktivitāti valstī, jāsecina, ka Latvijas uzņēmēji uzskata, ka šī aktivitāte nākotnē būs lielāka nekā patreizējā brīdī. Par to liecina abi apakšindeksi: tagadnē – 51.85, bet nākotnē – 58.94.

Ir vērojamas atšķirības vispārējās ekonomiskās aktivitātes vērtējumam valstī dažādās uzņēmēju grupās. Visbūtiskākās atšķirības šī brīža situācijas vērtējumā vērojamas aplūkojot uzņēmuma apgrozījuma lielumu un tā atrašanās vietu Latvijā. Uzņēmēji, kuru apgrozījums pēdējā finanšu gada laikā ir bijis līdz 10 000Ls visai skeptiski vērtē vispārējo situāciju. Šīs grupas apakšindekss ir tikai 44.38, tāpat 50 robežu nepārsniedz to uzņēmēju vērtējums, kuru uzņēmuma apgrozījums ir robežās no 25 000 līdz 50 000Ls (48.72). Pārējās apgrozījuma grupās apakšindekss pārsniedz 50. Nākotnes prognožu indeksi pārsniedz 50 robežu visās grupās, izņemot vienu: to uzņēmēju vidū, kuru uzņēmuma apgrozījums ir līdz 10 000Ls, koeficients ir 47.06.

Kā jau iepriekš minēts, uzņēmēju vērtējumu par vispārējo ekonomisko aktivitāti valstī nosaka arī uzņēmuma atrašanās vietas faktors. Uzņēmumi, kuri atrodas Rīgā, Vidzemē un Zemgalē vispārējo ekonomisko aktivitāti valstī vērtē kā drīzāk pieaugošu (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) – apakšindeksi nav zemāki par 53. Kritiskāk situāciju vērtējuši kurzemnieki (48.38) un Latgales reģiona uzņēmēji (44.76). Nākotnē biežāk kā citi

ekonomiskās aktivitātes pieaugumu prognozē tieši Kurzemes (60.14), Zemgales (58.02) reģiona iedzīvotāji un rīdzinieki (59.73).

Vispārējā ekonomiskā aktivitāte nozarē (grafiks 1 un 3)

Līdzīgi kā jautājumā par vispārējo ekonomisko situāciju, respondenti biežāk uzskata, ka ekonomiskā aktivitāte konkrētajā nozarē palielināsies nākotnē. Ja šobrīd tagadnes vērtējuma vidējais apakšindekss ir 51.46, tad nākotnē uzņēmēji paredz zināmu ekonomiskās aktivitātes pieaugumu konkrētajā nozarē, par ko liecina vidējais apakšindekss 59.26.

Tomēr, aplūkojot šo apakšindeksu dažādās uzņēmēju grupās, ir redzamas zināmas atšķirības. Piemēram, ja industrijas, pakalpojumu un būvniecības sfēras pārstāvju vidū tagadnes apakšindekss ir robežās no 51.27 līdz 53.23, tad, piemēram, tirdzniecības pārstāvji ekonomisko aktivitāti šajā nozarē vērtē skeptiskāk: 48.26. Nākotnes prognozēs visās nozarēs manāms izteikts optimisms.

Likumsakarīgi, ka ekonomisko aktivitāti atsevišķās nozarēs vērtē atšķirīgi atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma. Piemēram, tagadnes aktivitātes indekss ir 43.13 to uzņēmēju vidū, kuru apgrozījums pēdējā finanšu gada laikā ir bijis līdz 10 000Ls, salīdzinoši to uzņēmēju vidū, kuru uzņēmuma apgrozījums ir virs 50 000Ls šis apakšindekss ir sākot no 51.08.

Atšķirīgi nozares ekonomiskās aktivitātes vērtējumi ir atkarībā no pārstāvētajiem kapitālu veidiem uzņēmumā. Ja to uzņēmēju vidū, kuru uzņēmumos pārstāvēts tikai vietējais kapitāls, tagadnes situācijas vērtējuma indekss ir 50.29, tad salīdzinoši to vidū, kuru uzņēmumos ir gan vietējais, gan ārzemju kapitāls šis indekss ir 57.20. Vēl augstāks nozares aktivitātes apakšindekss ir to uzņēmēju vidū, kuru uzņēmumos ir pārstāvēts tikai ārzemju kapitāls: 59.76.

Nozares konkurences vērtējums (grafiks 1 un 4)

Aplūkojot datus par atbildēm konkurences vērtējumam nozarē, kurā uzņēmējs ir nodarbināts, jāsecina, ka gan tagadnes vērtējums, gan nākotnes prognozes ir visai līdzīgas. Latvijas uzņēmēji visai augstu (salīdzinot ar citiem rādītājiem) ir novērtējuši konkurences palielināšanos nozarē šī brīža situācijā salīdzinot to ar iepriekšējiem 6 mēnešiem (vidēji 64.12) un prognozēs nākamajos 6 mēnešos (vidēji 64.08).

Konkurences vērtējums nozarēs ir visai vienmērīgs neatkarīgi no uzņēmuma finansiālajiem, cilvēkresursu vai atrašanās vietas parametriem. Neviena uzņēmēju grupa tagadnes situācijas vērtējumam konkurencei nozarē nav devusi apakšindeksu, kas būtu zemāks par 60.

Jāpiebilst, ka konkurences vērtējums nozarē ir vienīgais no visiem jautājumiem, kurā vērojama tendence tam, ka atsevišķās grupās nākotnes prognoze ir izteikti zemāka nekā patreizējās situācijas vērtējums (konkurence nākotnē relatīvi samazināsies). Nelielas

atšķirības (zem 60 robežas) konkurences vērtējumos vērojamas nākotnes prognozēs to uzņēmēju grupā, kuru pēdējā finanšu gada laikā uzņēmuma apgrozījums ir bijis zem 10 000Ls (apakšindekss konkurences vērtējumam nākotnē: 56.88). Tāpat ievērojami atšķiras tagadnes vērtējums un nākotnes prognozes uzņēmēju vidū, kuri nodarbina 50 – 59 darbiniekus: ja tagadnē šīs grupas apakšindekss ir 69.00, tad nākotnē tas prognozējams kā 62.50.

Uzņēmuma apgrozījuma vērtējums (grafiks 1 un 5)

Pētījuma dati liecina, ka Latvijas uzņēmējiem ir tendence uzskatīt, ka turpmākajos 6 mēnešos uzņēmuma apgrozījums palielināsies: šobrīd (salīdzinājumā ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) apgrozījuma vidējais apakšindekss ir 53.60, savukārt nākotnes prognozes vidējais apakšindekss ir 59.33.

Atšķirīgi uzņēmuma apgrozījuma apakšindeksu vērtē dažādās uzņēmēju grupās. Ir redzams, ka respondenti, kuru uzņēmuma apgrozījums pēdējā finanšu gada laikā ir bijis robežās līdz 10 000Ls, uzskata, ka šobrīd (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem), tas ir relatīvi pasliktinājies (apakšindekss: 41.46). Augstākais vērtējums uzņēmuma apgrozījuma vērtējumam uz šo brīdi ir uzņēmēju grupā, kuru uzņēmuma apgrozījums ir no 25 000Ls līdz 50 000Ls (58.00). Tāpat uzņēmuma apgrozījumu nedaudz sliktāk vērtē lielo Latvijas uzņēmumu vadītāji (kuros nodarbināti vairāk kā 250 darbinieku) – šo respondentu vērtējuma apakšindekss ir 49.52. Indekss, kas zemāks par 50 vērojams arī Latgales uzņēmēju vidū (47.39).

Nākotnes prognozes par uzņēmumu apgrozījumu arī ir svārstīgas dažādās uzņēmēju grupās. Augstāki apakšindeksi vērojami būvniecības (64.58) un industrijas (59.55) nozarēs, uzņēmēju vidū, kuru apgrozījums ir sākot no 25 000Ls, un ievērojami augstāks tas ir to respondentu vidū, kuru uzņēmumos ir pārstāvēts tikai ārzemju kapitāls (71.88). Viszemākais apakšindekss nākotnes prognozēm par uzņēmuma apgrozījumu ir uzņēmējiem, kuru apgrozījums ir līdz 10 000Ls (47.37), un tiem, kuru uzņēmums atrodas mazpilsētās (50.58).

Uzņēmuma rentabilitātes vērtējums (grafiks 1 un 6)

Līdzīgi kā jautājumā par uzņēmuma apgrozījuma vērtējumu, arī par uzņēmuma rentabilitāti Latvijas uzņēmēji ir cerīgāki nākotnē nekā šī brīža situācijā (to salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem). Ja šobrīd uzņēmuma rentabilitātes vidējais apakšindekss ir 50.75, tad nākamajos 6 mēnešos uzņēmēji to prognozē kā 54.86.

Aplūkojot apakšindeksus dažādās uzņēmēju grupās, nav vērojamas būtiskas atšķirības ne patreizējās situācijas vērtējumā, ne nākotnes prognozēs. Visbūtiskākās nobīdes no vidējiem apakšindeksiem vērtējot uzņēmuma rentabilitāti tagadnē, vērojamas salīdzinot uzņēmēju atbildes atkarībā no uzņēmumā pārstāvēto kapitālu veidiem. Respondentu vidū, kuru uzņēmumos ir tikai vietējais kapitāls, apakšindekss ir 49.71; ja ir gan vietējais, gan ārzemju kapitāls – 55.30, bet to vidū, kuru uzņēmumos ir tikai ārzemju kapitāls – 59.46. Līdzīga situācija ir par uzņēmuma rentabilitātes nākotnes prognozēm. Vērojama tendence – uzņēmēji, kuru uzņēmumos ir tikai ārvalstu kapitāli, uzskata, ka nākotnē rentabilitāte pieaugs (65.13).

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa vērtējums (grafiks 1 un 7)

Ja šobrīd uzņēmuma finansiālā stāvokļa vidējais apakšindekss ir 50.38, tad nākotnē uzņēmēji cer, ka šis rādītājs palielināsies un, ka uzņēmuma finansiālais stāvoklis uzlabosies (vidējais apakšindekss: 55.35).

Visās tautsaimniecības nozarēs uzņēmuma finansiālais stāvoklis tagadnē (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) novērtēts ar līdzīgu apakšindeksu. Salīdzinot indeksus atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma, redzams, ka to respondentu vidū, kuru uzņēmumos apgrozījums ir zem 10 000Ls, ir tendence vērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli sliktāk (45.83) nekā citās apgrozījumu grupās, kur indekss ir virs 50. Apakšindekss ir atšķirīgs arī dažādu kapitālu pārstāvētajos uzņēmumos. Ja uzņēmumos, kuros ir tikai vietējais kapitāls šis indekss ir 49.24, tad tajos, kur pārstāvēts gan vietējais, gan ārzemju – 5.97, bet uzņēmumos, kur ir tikai ārzemju kapitāls – 58.97.

Uzņēmuma šī brīža finansiālais stāvoklis kritiskāk ir vērtēts Latgales (45.45), Kurzemes (47.32) un Vidzemes (49.73) reģionu uzņēmēju vidū.

Nākotnes prognozes par uzņēmuma finansiālo stāvokli atsevišķās grupās ir mainīgas. Visbūtiskākās atšķirības vērojamas respondentu dalījumā pēc tā, kādi kapitāli ir pārstāvēti viņu uzņēmumā. Tā piemēram, ja respondentu vidū, kuru uzņēmumos ir tikai vietējais kapitāls, nākotnes situācijas vērtējuma apakšindekss ir 54.37, tad to vidū, kuru uzņēmumos ir gan vietējais, gan ārzemju kapitāls šis apakšindekss ir 58.18. Visaugstākās prognozes nākotnes finansiālam stāvoklim snieguši respondenti, kuri vada uzņēmumus tikai ar ārzemju kapitāla klātbūtni – 65.00

Darbinieku skaits uzņēmumā (grafiks 1 un 8)

Pētījuma dalībniekiem lūdza novērtēt uzņēmuma darbinieku skaita izmaiņas šobrīd (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) un sniegt prognozes situācijai nākamajos 6 mēnešos. Šajā jautājumā Latvijas uzņēmēji uz nākotni skatās cerīgi, jo vidējais apakšindekss stāvoklim šobrīd ir 51.34, savukārt nākotnē vidēji tas tiek prognozēts 55.74.

Gan tagadnes situācijas vērtējumā par darbinieku skaitu uzņēmumā, gan nākotnes prognozēs šis jautājums būtiski neatšķiras dažādās uzņēmēju grupās. Varētu piebilst, ka nedaudz optimistiskāk (ka darbinieku skaits palielinājies vai palielināsies) šajā jautājumā izsakās tie, kuri vada uzņēmumus, kuros pārstāvēti tikai ārzemju kapitāli. Savukārt, viskritiskāk situāciju tagadnē vērtē uzņēmēji no Latgales (47.18) un tie, kuru uzņēmuma apgrozījums ir zem 10 000Ls (46.51).

Investīciju apjoms uzņēmumā (grafiks 1 un 9)

Vērtējot investīciju apjomu savā uzņēmumā, Latvijas uzņēmēji piesardzīgāk kā citos gadījumos ir prognozējuši stāvokli nākamajos 6 mēnešos. Ja šobrīd (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) investīciju apjoma vidējais apakšindekss ir 53.41, tad nākotnē paredzams investīciju apjoma neliels pieaugums: vidējais apakšindekss ir 55.60.

Visās nozarēs investīciju apjoma vērtējums uz doto brīdi un prognozes nākotnē ir visai līdzīgas, bez īpašām nobīdēm no vidējiem rādītājiem. Nedaudz skeptiskāk kā pārējie investīciju apjomu šodien (salīdzinājumā ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) vērtē uzņēmēji, kuru apgrozījums pēdējā finansiālā gada laikā nav pārsniedzis 10 000Ls (apakšindekss šajā grupā – 46.53). Interesanti, ka respondenti, kuri vada uzņēmumus ar 100 līdz 249 nodarbinātajiem, ļoti pozitīvi ir novērtējuši investīciju apjoma pieaugumu salīdzinoši ar pēdējiem sešiem mēnešiem (apakšindekss – 63.57!), tāpat arī investīciju apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējiem 6 mēnešiem ir pieaudzis uzņēmējiem, kuri vada uzņēmumus, kuros pārstāvēti tikai ārzemju kapitāli (59.38). Tāpat ir vērojams investīciju pieaugums tagadnē (pozitīvs vērtējums) uzņēmumiem, kuri atrodas pagastos vai laukos – 61.41 (salīdzinoši: Rīgas uzņēmēju vidū šis apakšindekss ir 52.75).

Latvijas iedzīvotāju ekonomiskā stāvokļa vērtējums (grafiks 10 un 11)

Latvijas uzņēmējiem ir visai atšķirīgs viedoklis jautājumā par to, vai Latvijas iedzīvotāji pēdējā gada laikā ir kļuvuši turīgāki vai trūcīgāki.

Pētījuma dati liecina, ka 1/5 aptaujāto uzņēmēju uzskata, ka pēdējā gada laikā iedzīvotāju ekonomiskais stāvoklis nav mainījies, respektīvi, tie nav kļuvuši turīgāki vai trūcīgāki. Tomēr 30% aptaujas dalībnieku pauž viedokli, ka iedzīvotāji pēdējā gada laikā tomēr ir kļuvuši kopumā turīgāki (atbildes „*ievērojami turīgāki*” un „*nedaudz turīgāki*” skaitītas kopā).

Šo uzņēmēju vidū tikai 0.4% var apgalvot, ka pēdējā gada laikā Latvijas iedzīvotāji ir kļuvuši „ievērojami turīgāki”.

Tomēr lielākais Latvijas uzņēmēju īpatsvars iedzīvotāju stāvokli novērtējuši negatīvi: 41% apgalvo, ka tie kopumā ir kļuvuši trūcīgāki. Īpaši kritisku vērtējumu iedzīvotāju stāvoklim („ievērojami trūcīgāki”) paudis katrs desmitais aptaujas dalībnieks (10%). Jāpiebilst, ka 8% uzņēmēju bija grūtības sniegt vērtējumu šajā jautājumā, tāpēc tie izvēlējās atbildi „nezinu”.

SKDS, 2004.gada marts

Labdien,

Jums zvana ..... un es pārstāvu pētījumu centru SKDS, šobrīd mēs sadarbībā ar PAREX banku veicam regulāru uzņēmēju aptauju par ekonomiskās situācijas vērtējumu gan valstī kopumā, gan atsevišķās tautsaimniecības nozarēs, gan Jūsu uzņēmumā. Vai es varētu runāt ar Jūsu uzņēmuma vadītāju?

Ja nē → noskaidrot iespējamo pārzvanīšanas laiku vai telefona numuru uz kuru būtu iespējams pārzvanīt!

Ja jā → Jums zvana ..... un es pārstāvu pētījumu centru SKDS, šobrīd mēs sadarbībā ar PAREX banku veicam uzņēmēju aptauju par ekonomiskās situācijas vērtējumu gan valstī kopumā, gan atsevišķās tautsaimniecības nozarēs, gan Jūsu uzņēmumā.

Ja runā jau ar vadītāju → Pētījuma mērķis ir reizi ceturksnī aptaujāt 750 dažādu nozaru uzņēmumu vadītājus no visas Latvijas, tā, lai varētu pēc iespējas precīzāk novērtēt šīs ekonomiskās izmaiņas un no iegūtajiem datiem izveidot speciālus indeksus. Jūsu uzņēmums aptaujai tika izvēlēts pēc nejaušās izlases principa un mēs būtu ļoti pateicīgi, ja Jūs piekristu atbildēt uz dažiem jautājumiem. Intervija ir ļoti īsa, tā nepārsniegs 5 minūtes. Mēs garantējam Jūsu atbilžu anonimitāti un to, ka dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā. Vai Jūs piekristu piedalīties šajā pētījumā?

Ja nepiekrīt laika trūkuma dēļ → pajautāt: „Varbūt Jums ērtāk būtu aizpildīt anketu pašam ar interneta palīdzību?” **ja jā** → „Mēs garantējam to, ka Jūsu e – pasta adrese tiks izmantota tikai un vienīgi pētījuma mērķiem, tā netiks nevienam izpausta un uz to netiks nosūtīti nekādi citi materiāli, kas neskar šo pētījumu!” Pierakstīt e – pasta adresi.

1. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsprāt, šobrīd salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem ..... ?

		Ir ievērojami samazinājies (-usies)	Ir nedaudz samazinājies (-usies)	Nav mainījies (-usies)	Ir nedaudz pieaudzis (-gusi)	Ir ievērojami pieaudzis (-gusi)	Grūti pateikt
1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	1	2	3	4	5	8
2	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
3	Konkurence Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
4	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	1	2	3	4	5	8
5	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	1	2	3	4	5	8
		Ir ievērojami pasliktinājies	Ir nedaudz pasliktinājies	Nav mainījies	Ir nedaudz uzlabojies	Ir ievērojami uzlabojies	Grūti pateikt
6	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	1	2	3	4	5	8
		Ir ievērojami samazinājies	Ir nedaudz samazinājies	Nav mainījies	Ir nedaudz pieaudzis	Ir ievērojami pieaudzis	Grūti pateikt

		jies					
7	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8
8	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8

2. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, nākamajos 6 mēnešos...

		levērojami samazināšies	Nedaudz samazināšies	Nemainīsies	Nedaudz pieaugs	levērojami pieaugs	Grūti pateikt
1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	1	2	3	4	5	8
2	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
3	Konkurence Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
4	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	1	2	3	4	5	8
5	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	1	2	3	4	5	8
		levērojami pasliktināšies	Nedaudz pasliktināšies	Nemainīsies	Nedaudz uzlabosies	levērojami uzlabosies	Grūti pateikt
6	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	1	2	3	4	5	8
		levērojami samazināšies	Nedaudz samazināšies	Nemainīsies	Nedaudz pieaugs	levērojami pieaugs	Grūti pateikt
7	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8
8	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8

3. Kā, Jūsaprāt, pēdējā gada laikā ir mainījies Latvijas iedzīvotāju ekonomiskais stāvoklis? Latvijas iedzīvotāji ir kļuvuši:

levērojami turīgāki	1
Nedaudz turīgāki	2
Nav mainījušies	3
Nedaudz trūcīgāki	4
levērojami trūcīgāki	5
Nezinu/ Grūti pateikt	8

Intervijas nobeigumā, lūdzu, sniedziet datus par uzņēmumu

6. Sakiet, lūdzu, kurā Latvijas reģionā atrodas Jūsu uzņēmums?

Rīga	1	Pāriet pie 8 jautājuma
Vidzeme	2	Pāriet pie 7 jautājuma
Kurzeme	3	Pāriet pie 7 jautājuma
Zemgale	4	Pāriet pie 7 jautājuma
Latgale	5	Pāriet pie 7 jautājuma

7. Sakiet, lūdzu, kurā pilsētā atrodas Jūsu uzņēmums?

Republikas 6 lielākās pilsētas (Jelgava, Daugavpils, Jūrmala, Ventspils, Rēzekne, Liepāja)	1
Rajonu centri	2
Mazpilsētas	3
Pagasti/ lauki	4

Lūdzu, sniedziet datus par Jūsu uzņēmuma apgrozījumu un darbinieku skaitu! Vēlamies vēlreiz atgādināt, ka šie dati tiks izmantoti tikai un vienīgi pētījuma mērķim apkopotā veidā.

8. Sakiet, lūdzu, kāds bija Jūsu uzņēmuma apgrozījums latos pēdējā finanšu gada laikā? Vismaz apmēram!

Intervētājam: pierakstīt, lūdzu | _____ |

9. Sakiet, lūdzu, cik darbinieku ir Jūsu uzņēmumā? Vismaz aptuvens skaits!

Intervētājam: pierakstīt, lūdzu | _____ |

10. Sakiet, lūdzu, kādi kapitāli ir pārstāvēti Jūsu uzņēmumā?

Uzņēmumā ir pārstāvēts tikai vietējais kapitāls	1
Uzņēmumā ir pārstāvēts gan vietējais kapitāls, gan ārzemju kapitāls	2
Uzņēmumā ir pārstāvēts tikai ārzemju kapitāls	3

11. Vai Jūs piekrīstat, ka mēs ar Jums sazināties pēc 3 mēnešiem un Jūs vēlreiz atbildētu uz šiem jautājumiem?

Jā	1	Pāriet pie 12 jautājuma
Nē	2	Interviju beigt

12. Sakiet, lūdzu, vai nākamās aptaujas laikā (pēc 3 mēnešiem) Jums būtu ērtāk, ja mēs Jums:

Piezvanītu	1	
Nosūtītu adresi aptaujai internetā, kur Jūs aizpildītu anketu brīdī, kad tas Jums ir ērti	2	Pāriet pie 13 jautājuma

13. Vēlos uzsvērt, ka Jūsu e – pasta adrese tiks izmantota tikai un vienīgi pētījuma mērķiem, tā netiks izpausta un nodota tālāk, kā arī mēs garantējam to, ka netiks sūtīti nekādi citi materiāli kā vienīgi norāde uz mūsu aptaujas interneta adresi. Vai jūs, lūdzu, nosauktu savu adresi?

| _____ |

Paldies par laiku, ko veltījāt atbildot uz mūsu jautājumiem!